

Debrecen 1869

67-73. n. sz.

a hírből

53, 54. n. sz.

hírből

1869.

34. szám.

Kedd, augusztus 17.

Előfizetési árak:

Helyben

Félévre 6 frt.

Három hónapra 3 ..

Postán küldve:

Félévre 7 frt.

3 hónapra 3 .. 50 kr.

Egyes szám

10 kr.

DEBRECZEN

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

Megjelen hetenkint ötször, hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, szombaton.

Előfizetési pénz s minden közlemény Főpíacz Vecseyház földszint a szerkesztőséghez bérmentve küldendők.

Hirdetési díj:

Négy hasábos petit sorért 5 kr.

Terjedelmes és többszöri hirdetés alkuszorint

Nyitvány: 15 kr. soronként.

Helygédij:

minden bejelentésért külön 30 kr.

Előfizethetni helyben: **Telegdi K. Lajos** és **Csáthy Károly** könyvkereskedésében s a szerkesztőségnél. Egyébütt a postahivatalok utján.

A tiszántuli egyházkerületi közgyűlés határozata 1869. évi aug. 16-rol a népiskolai törvényre vonatkozólag.

Minthogy a magyar protestáns egyház saját iskoláira vonatkozólag, a teljes tökéletes autonómiát, vagyis az öntörvényhozási és önkormányzati szabadságot, eleitől fogva a legújabb időkig a szabad vallás gyakorlat egyik elengedhetlen feltételének és oly egyházi belügynek tekintette, amelyre vonatkozólag, az egyház körén kívül álló s az egyház által törvényesen nem választott egyének, hatóságok, testületek, tehát az ország törvényes fejedelmének és törvényhozó testületének is törvényhozási, kormányzati, rendelkezési s a legfőbb felügyelet természetes és törvényes gyakorlat szerinti körén túlterjeszkedő, s az egyes lelkesekkel és gyülekezeti hatóságokkal, az egyházi főhatóság kikerülésével közvetlenül érintkező, rendszeresített és folytonos felügyelési jogát soha el nem ismerte, sőt az ellen folyvást tiltakozott.

Minthogy továbbá ezen autonómiához való törhetlen ragaszkodást, a magyar prot. egyháztól az önfentartás sérthetetlen joga és kötelessége elmulthatatlanul megkívánta, sőt mintegy követelte; nemcsak annyiban, amennyiben a prot.-musnak már mi voltánál és eredeténél fogva éltető levegője, a gondolkodás és vizsgálódás teljes szabadsága, amelyet az egyház, tanítási vagy iskolai teljes szabadság nélkül fen nem tarthatna és romlástól meg nem óvhatna; hanem annyiban is, amennyiben a magyar prot. egyház gyakorlta az ő életére törő üldözökkel állván szemben s nagy szenvedéseiben magánál az államhatalomnál is nem mindenkor találhatván pártfogásra: kénytelen volt az önfentartás minden természetes és törvényes eszközeihez rendületlen hűséggel ragaszkodni.

Miután végre a magyar prot. egyház ezen szabad vallás gyakorlatát, saját egyházi s iskolai ügyeiben önön felsőbbjeitől függését, vagyis egyházi és iskolai teljes autonómiáját, a közönségesen ismert bécsi és linczi békekötések s az ezeket beczikkelyező 1608. koronázás előtti első, s az 1647. évi 5. t. cz. több rendbeli koronázási oklevelek és királyi eskük, örök időkre biztosítják, és pedig a békekötések fogalmánál s a dolog természeténél fogva, oly módon, miszerint a magyar prot. egyház és iskolák belügyeiben s autonómiájára nézve, az egyháznak, mint ilyennek törvényes kihallgatása s beleegyezése nélkül, egyoldalul maga az ország törvényhozó hatalma sem intézkedhetik.

Minthogy azonban mindezek ellenére, az 1868. évi decz. 5-kén szentesített, s a „népiskolai közoktatásról” rendelkező XXXVIII. t. cz. s az ennek végrehajtásáról intézkedő s. f. évi május 15, 21, 26-n kelt ministeri rendeletek, a mi meghallgatásunk és beleegyezésünk nélkül, iskoláink belügyeibe rendelkezéssel vonakoznak, sőt iskoláink fennmaradását és egész lételet különösen anyagi tekintetben, felette nehezen vagy éppen nem teljesíthető feltételekhez kötik s azokat igen sok esetben egyházunkhoz nem tartozó s velünk ellenkező vallásos meggyőződésben levő kormányhivatalnokoknak rendszeresített, bizalmatlan s az egyes gyülekezetek előjárójának lelkeszeivel, tanítóival közvetlenül érintkező, zaklató s általában olytán felügyelete alá vetik, amilyen ellen a magyar prot. egyház eleitől fogva a leghatározottabban tiltakozott.

S minthogy e nagyfontosságú ügyünkben való kihallgatásunkra vonatkozólag, a legközelebbi

bi országgyűlés népoktatásügyi, ugynevezett 25-tős bizottságának, némely általa felhívott prot. férfakkal való s merőben az ő tetszése szerinti érülködését s a prot. vallású országgyűlési képviselőknek az említett törvény hozatalában való részvételét, anyaszentegyházunk törvényes alakban való kihallgatásának semmiképen el nem ismerhetjük.

Minthogy továbbá az említett s a mi kihallgatásunk nélkül létrejött törvényből és ministeri rendeletekből nyilván van, hogy a mi iskoláink, ha a kiszabott súlyos feltételekhez alkalmazkodnának is, csak igen ritka, rendkívüli esetben, — és parányi mértékben fognának segíyeztetni azon községi s állami pénztárakból s közvagyonból, amelyekhez nekünk is, mint a haza adóhözött tagjainak jogos igényünk van, s a melyekből való támogatás a leginkább üzleti célú magán intézetekre nézve is kilátásba helyeztetik.

Miután mindezek felett, még mind a törvény, mind a ministeri rendeletek megengedék, a községeknek azt, sőt a ministeri rendeletek mintegy felhívják és indítják azokat arra, hogy azon segínyt, amelyet eddig felekezeti iskolák számára adtak, most már saját tetszésük szerint visszavonhatják, illetőleg vonják vissza s ez által a törvény balmagyarazóinak — s tulbuzgó végrehajtóinak mintegy ut és alkalom látszik nyilni arra, hogy iskoláinktól még az alapítványokat, a földbirtokokat s általában a törvényes kötelezettség értékével bíró javadalmakat is elvonni megkísértsék vagy éppen elvonják.

Minthogy ezek szerint, gyermekeinknek saját vallásos meggyőződésünk szerinti nevelése, s örök időkre biztosított egyházi és iskolai szabadságunk, vagyis szabad vallásgyakorlatunk élvezetése, az említett súlyos feltételeken kívül még, mint egy adó vagy büntetés alá is vagyon vettelve; és miután mindez oly időben történik, a midőn sem magának a hazának állami függetlensége és autonómiája, a mi egyik biztosítéka lenne a mi egyházi szabadságunknak és nyugalomunknak is, sem a törvényesen bevett vallásfelekezeteknek az 1848-dik évi XX-dik t. czikben kimondott tökéletes egyenlőség és viszonyossága s egyházi és iskolai szükségüknek közálladalmi költséggel fedeztetése életbe léptetve és biztosítva egyáltalában nincs;

Minthogy végre, olyszerű törvényhozási és kormányzati viszonyok között, a melynek 1849 óta hazánkban egymást gyorsan felváltva, és egymással ellenkező, a köz szabadság és nyugalom kisebb nagyobb romlásával az újabb időkig feltűntek és elenyésztek, gyermekeink nevelésének ügyét, az esetleg feltűnő, s rövidebb vagy hosszabb ideig fenálló kormány vagy országgyűlési többség rendelkezése alatt, nemcsak vallásunk, de az igaz nyelvség — szabadság és magyar nemzetiség érdekéből sem látjuk akként biztosítva, mint saját autonómiánk védpaizsa alatt eddig láthattuk, láttunk, és hisszük, hogy ezentul is látni fogjuk;

Mindezek alapján, őszintén, határozottan és ünnepélyesen kijelentjük, hogy a sokszor említett törvényt s különösen az annak végrehajtása felől intézkedő ministeri rendeleteket reánk nézve sérelmeseknek s a mi iskoláinknak nemcsak szabadságát, hanem lételet is végpusztulással fenyegetőknek tartjuk és tekintjük.

A mi különösen magát a törvényt illeti; noha mi is, mint az alkotmányos rendet tisztelni tudó honpolgárok, hazánk törvényhozó hatalmának akaratát látjuk kifejezve e törvényben, s éppen azért annak tényleg ellene állami legfövolabbról sem akarunk, sőt minden oly pontját örömmel üdvözöljük annak, a mely a népnevelés szent

ügyét, a mi egyházi és iskolai szabadságunk megsértése nélkül mozdítja elő; — s noha továbbá elismerjük azt is, hogy az államnak kétségtelenül vagynak jogai és kötelességei, a közvállás és oktatás ügye körül, s lehetnek esetek, a midőn az állam erőyes fellépése adhat rövid idő alatt üdvös lendületet a népnevelés elhanyagolt ügyének; mindamellett is azonban, kénytelenek vagyunk törvényes uton, mindent elkövetni a végre, hogy ama törvénynek reánk nézve sérelmes pontjai, anyaszentegyházunknak törvényes alakzatban s arra alkalmas időben leendő kihallgatása folytán, és ismét a haza alkotmányos törvényhozó hatalma által rendes uton és észszerűen módosítottassanak.

Ohajtjuk pedig azt, és alkotmányos uton elérni is akarjuk, nemcsak saját felekezetünk szabadsága és nyugalma hanem közös hazánk szabadsága, és békessége, és művelődése érdekéül is. Megvagyunk ugyan is győződve a felől, hogy a sokszor emlegetett törvénynek különösen rohamos végrehajtása, századokon keresztül kegyetlenné áptott érdekeket fogva s nemcsak mi közöttünk, hanem másutt is, minden valódi szükség nélkül megsérteni, és a népnevelés nagy kárára, megmérhetetlen következt zavarokba fogná dönteni; — nyilván van előttünk továbbá az is, a mit több mivelts országok népiskola-ügyi törvényhozása igazol, hogy t. i. van a népnevelés állam általi felvirágoztatásának oly utja és módja, a mely a történeti fejlődést s a felekezeti és másnemű érdekeket nem sérti, a népnevelés ügyét az állam vagy államkormány monopoliumává nem teszi, s az egyén, a család, a szabad szövetkezés, s a felekezetek jogait őszintén tisztelven s ez által üdvös versenyt engedvén és biztosítván a népnevelés mezején, a magasztos célt sokkal biztosabban éri el mint a mi törvényünk.

A mi továbbá magokat a ministeri rendeleteket és ezek folytán a kormányközegek iskoláink ügyében való eljárását illeti; ezeket mind autonómiánk, mindaz országos törvény szempontjából a legszigorubb figyelemmel fogjuk kísérni, és örködni fogunk, hogy már is alapjában megrendített szabadságunk és nyugalomunk, a kormány és községek tulhajtásai által folytonos sértetés és háborgatás alatt ne legyenek; s e célból egyházi és iskolai alsóbb hatóságaink, s tisztviselőink számára részletes ntasítást adaunk,

Minthogy pedig már tényleges példák tünnek fel arra, hogy az ugynevezett kerületi tanfelügyelők áthágva az államhatalom főfelügyeleti jogának természetes és törvényes jogkörét, egyházi főhatóságaink mellözésével, egyenesen a gyülekezetekkel s azok lelkeszeivel, s más iskola előjáróival tették magokat érülködésbe, s azoknak bizonyos teendőket szabtak eleikbe; ennél fogva a vallás és közoktatásügyi minister urat egy külön feliratban felkérjük, miszerint az alája rendelt kormányközegeket oda utasítsa, hogy iskoláink ügyébe intézkedőleg ne avatkozzanak és ha az egyes gyülekezetektől, vagy azok előjáróitól valamit kívánni akarnak, e végre ne azokhoz, hanem azok törvényes felsőségéhez, az egyházkerületi hatóságához forduljanak.

Midőn mindezeket éppen nem örömmel, hanem a legőszintébb honfui és vallásos fájdalommal ki nyilatkoztatni kénytelenek vagyunk; egyszerű mind ünnepélyesen nyilvánítjuk és megígérjük egyrésztől azt, hogy anyaszentegyházunknak majd egy arra alkalmas időben s törvényes alakzatban leendő kihallgatásakor, mi is hajlandók leszünk iskolánk ügyében s a közhaza oltárára áldozatul hozni mindazt, amit vallásunk és egyházunk nyugalmanak, függetlenségének és szabad fejlődésének sérelme nélkül áldozatul hozhatunk;

másrésztől nyilvánítjuk és igérjük azt is, hogy a haza s annak törvényhozása és kormánya általi keserű elhagyatásunk, s netalán bekövetkező folytonos háborgatásunk idején is minden tőlünk kitelhető erővel igyekeznünk fogunk gyermekeink nevelését és tanítását a mi autonóm iskoláinkban aként intézni, hogy ők nemcsak egyháznak hű tagjai, hanem hazánknak is alkotmányos szabadságát és rendjét tisztelni tudó s kellő műveltséggel bíró polgárai lehessenek.

Ujdonságok.

Az aug. 17-ki egyházkerületi közgyűlésben: a tegnapi határozat szellemében utasítások készítették az iskolai törvény irányában eljárásra nézve. — A békési egyházmegyének Gonda Lászlóra vonatkozó ítéletét feloldátott, mivel mindkét fél elállván a pertől, ítélethozatal nem szükségeltetett; azonban kimondatott, hogy a tanári állomáshoz az egyház beleegyezése nélkül elhagyása helyén nem levén, a békési egyház tanárválasztásra felhatalmaztatik. — Felső-szabolcsmegye zsinattartási indítványa, a jövő gyűlésre halasztott. — Litkey Péter esperes lemondó levelére, ha az az egyházmegye által is elfogadtatik, új választás rendeltetett. — Azon tanulók részére, kik az építés alatt levő főiskolában volt lakásukból kiszorítottak, a gazdasági bizottmány, és a tanárkar közbejöttével megállapítandó segély rendeltetett, a szegény kintű tanulókra fordítandó különösebb tekintettel. — Kiss András tanárfiúzetése, a rendkívülleg tanított tudományokra tekintettel, 1320 frtra, P. Nagy Sándoré 250 frtra emeltetett.

— **Koronás királyunk** Ferencz József ő felsége születés napja holnap mind a reformatus nagytemplomban, mind a rom. cath. templomban a szokott szertartásos isteni tisztelettel fog megünnepelteni, és pedig a nagytemplomban reggeli 8 órakor, a r. c. templomban pedig ennek bevégekódése után.

— **Szent István apostoli királyunk** ünnepén f. hó 20-án a helybeli rom. cath. templomban az ünnepi egyházi beszédet a mint halljuk főt. Károly Gy. Hugó premontréi rendi kanonok áldozár, s kassai főgymnasiun tanár fogja tartani.

— **Nyilt számadás.** Nyugta. Tizenöt 15 forintból o. é. mely összeget a „Debreczeni“ című hirlap szerkesztőségétől, a köröznagyrevi szegény ref. egyház javára, tek. Derecskei Józsefné urhölgytől 10 forintban és tek. Kardos László urtól 5 frtban adományozott kegyajándékot, a nevezett egyházhoz eljuttatás végett, hálás köszönet mellett kezemhez vettem. Debreczenben augusztus 16-kán 1869. Nagy István s. k. esperest.

— **Tegnap a „Bika“ vendéglő sörházában** egy nő étkezés közben majdnem szerencsétlenül járt; ugyanis ruhája meggyuladt,

s már hatalmasan lángolt, de a pincérek hirtelen leöntötték, s így semmi nagyobb baja nem történt.

— **Az egyházkerületi közgyűlésen** vannak folyvást gr Dégenfeld fő-gondnokon kívül: Tisza Kálmán, Somossy Ignác és Csánády Sándor is.

— **A lapunk tegnapi számában** hozott azon ujdonság kiegészítésül, hogy valakitől a sertésvásárban 16,000 frt ellopott megemlítettük, hogy azzal az illető, állítólagosan károsult, nagy hiában csapott oly nagy lármát, mert a pénzzel telt tárcza nem is volt zsebében, hanem otthon a párna alatt felejtette. Az örvendetes tévedés tegnap derült ki.

— **A vásárt megelőzőleg, valamint** a vásár alatt több mint 30 ismeretes tolvaj, zsebmetsző és in flagranti rajta kapott ragadós kezű egyén fogatott be. Ezekből az első szállítmány 14 személy ma tolonczoltatott el. A többiek ügye itt a kapitányi hivatalnál fognak tárgyalatni. Mint curiosumot megemlítettük, hogy ezen jó madarak közt a női nem csaknem tulnyomó számmal képviselve van.

** Az ugynevezett „debreczeni szabadság“ vagyis a vásár annyira bővölködik tarkaságokkal, hogy a felmerülő apró jeleneteket, képeket, eseményeket semmiféle ujdondási toll nem merít heti ki. — Szinte ily érdemes comicumnak valánk szemtanuja tegnap, melyen csakis a közönség mulatta magát, az illető szerephős pedig meg-sompolyodott. Délután 3 óra tájban ugyanis hatvanötz év fűtő csapat vonta magára a köz-figyelmet; talán a jókedvű falusi suhanczok versenyeznek? vagy talán valami kegyelfűtő iramodott meg és azt követik ily lélekszakadva? Nem, hanem tolvajt kergetnek. — Valami szemes fészke néhány lapátot berhelt el az oláhok áruló helyéről, s a megkárosult tulajdonosok azonnal hozzá-kezdtek a hajtóvadászathoz. Meg is fogták a jó madarat, és aló neki! egyik arról, másik arról, a lapát ugyancsak megtette a szolgálatot. A nagy esata-paté közönséget gyűjtött, s ez ingyennul-láság valóságos furorát csinált, mig nem a közbe-lépő rendőrök végét szakíták e látványosságnak.

** **Balázs Kálmán** ismert jönevű népe-nészünk „Irma négyes“-e megjelent, ára 60 kr. Szerző e művét Latinovicsné Jasztrapszky Irma urhölgy ő nagyságának ajánlá; mi pedig azonfelül ajánljuk a zongorázó közönség figyelmébe is.

Fővárosi értesítő.

Pest, aug. 16-án.

? Tegnap reggel óta aláírási iver keringnek városunkban; falragaszok és röpiratok tudunkra adják czélját, mely a magyarországi zárdák el-törlésére van irányozva. A véletlen — gond-viselés — úgy akará, hogy mozgalmas napjaink-ban, falaink között, közelünkben időzön Ronge, a nemzeti egyház eszméjének hirdetője. Ő és az ál-tala létesített reform-egylet intézik e mozgalmat,

ő szövegelte az említett kérvényt, melyre eddig mintegy 6000 aláíró jelentkezett s melyet remél-hetőleg még többen fognak támogatni hason buz-galommal és erélyvel.

Ronge ismertetésére kívánok néhány szót ejteni. miután tudommal hazai közönségünk nagy része igen téves véleményben van törekvéséről. Azon számos gyanúsítás között, melyekkel az ul-tramontan párt személyét és eszméjét illette, van egy, mely a nemzeti érzelmek hatására számít, hi-resztelvéen róla, hogy egy német egyház felállítá-sára törekszik. E vád alaptalan, miután egyedüli czélja az egyház elszakasztása a római curiától, a nemzeti egyház felállítása, mely mindinkább nagyobb sikerrel kecsgetti követőit, kik közé — nyíltan vagy titkon — minden szabadelvű ember-nek tartoznia kell. Ez eszme minden modern ál-lam főkövetelménye, nélküle, érvényesítése nélkül folyton ismétlődhetnek az események, melyek e perczben méltán izgatottságban tartják a világot.

— Azon hadjáratokra nézve, melyeket kor-mányunk Mancsvánszki ellen indított és folytat, értesülök, hogy a kiküldött kir. biztos, Ráday tá-volról sem jár el azon kikürtölt erélyvel, melynek kormányajánk dicsénekeket zengni nem mulaszt el. Nevezetesen egy igen regényes kalandról szól-nak, melyet a magyar Antonius egy tiroli Cleo-patra karjaiban, előbb Aradon s most Szegeden üz. Emberi gyarlóságunknak mindenesetre inkább megfelelnek Theresia k. a. idyllicus jolderei, melyek hegyet, völgyet élénk varázsolnak, — rabló nél-kül, mint a kopár való, tüfgyveres rabló garnitu-rával s ez okból, szokott jámborságunk mellett, meg sem szabad haragudnunk Antoniusra s bizo-nyára szóba sem hoztuk volna, ha Napló asszony oly ügyes ügytelenségeket nem hazudik róla.

— A városligeti szinkór valóságos zárdává kezd válni; bele tekintve, csupa apácák, barátok, csuhák és olvasókba ütközünk. Gyanus deszkaira tegnap hurczoltatott „Pater Ubryk“ három vigjá-tékos felvonásban S. T. által. Meséje az „Ellenőr“ által közölt kecskeméti zárdatörténet, melynek színterévé a pesti zerge-utczát látta jónak kivá-lasztani szerzője. Irodalmi becsét és sikerét illető-leg lásd multkorai tudósításunkat a leányágon fejlődött műtermékről.

Pesti röppentyűk.

A barát- és apacza-üldözés olykor kedélyes jelenetekre ad alkalmat. A napokban Kecskemé-ten, följelentés folytán befalazott barátot keresték a zárdában. A barátok nagy szorongás közt voltak midőn egy félre eső zárt ajtót kellett volna kinyit-niok. A város deputatiója azonban hideg szigorral parancsolá: „Föl kell nyitni rögtön! A befalazott Ubrikot akarjuk látni!“ — Igen, igen a befalazott Ubrikot! — zugott a becsődült tömeg. A pater gvardián végre megadta magát sorsának, kitérta az ajtót — s oh csodák csodája! . . . Befalazott barától szó sem volt ugyan, de találtak ott egy — disznóvá vált barátot!!! . . .

Hogy sokáig ámulatban ne tartsuk az olva-sót kezébe adjuk a rejtély kulcsát: a barát kora reggel jól fölhajtott a garadra a mokusvizből a ezért tették hüvörsre, mig magához tér.

Az ajtót pedig azért vonakodtak a paterek

T Á R C Z A.

Tátra-Füred.

(Aug. 4—9.)

(?) Tátra-Füred, megszokottabban Smeksz. hazánk legsajátosabb fűrdője. Inkább kéj- s szórakoztató mulatóhely, mint gyógyintézet. Sajátosságait a legihlettebb művészet által is alig utánozható természeti szépségek alkotják, melyek vadregényes völgyei, kies távlatai, a három halom legmagasabb, s folytonos jégkéreg s hólepel borította csucsában, általánvéve Kárpátunk fenyőerdős bércei, s ezeknek csodaszép hegy- s vizalakzatai-ban nyilvánulnak.

Valóban méltán, találon, elmésen adta e gyönyörű magyar vadregényes tempének, ha jól emlékezem vissza, Vahott Imre, a Tátra-Kiesd elnevezést.

Fájdalom! hogy a legujabb kezelés következ-tében minden előnye csakis kiességében áll. A mi most ottan jó és szép, az a természet műve; az emberi kéz csak a pénztárcza puffantását czélozza, korántsem azt, hogy a testnek nyújtandó jogos kényelmek s követelések kielégítése által minél fogékonyabbá tegye a lelket a jótékony termé

szet bámulatos szépség-alkotásainak befogadá-sára. . . .

Az új tulajdonos, Schwarcz C. M. srepessé-gi származásu, jelenleg bécsi nagykereskedő, ki az évek hosszú során keresztül fűrdőtulajdonos Reiner családtól 50,000 forint potom árért e pá-ratlan szép helyiséget megvásárolta, nem tudom (mert szeretem minden esetben, tehát itt is a la-tin közmondás „neminem cito laudaveris, neminem cito vituperaveris“ — „senkit ne dicséj-rögtön, senkit ne ocsárolj rögtön“ vezérelveit ítéleteimben szem előtt tartani) szándékosan-e, üzletszámításból, vagy az ügy- s szakavatatlan kezelés miatt? — nyomába se léphet eldöd-jének.

Boldogult Reinerné halála óta az ország-o-san jönevű konyha híre is haldoklófélben van. A drága étkek ép oly rozszak, izetlenek mint a kiállít-tás, felszolgálás és mód, mely azokat a vendégek elé tárja. Minek bizonyításul elég legyen azon aesthetikailag is neveléses körülményt, illetőleg tényít fölemlítenem, hogy a férfi-kiszolgálók zeny-nyes keztyükben hordják ugyan körül az étkes-tálakat, de homályosan siplogó gyertyák s cande-laberek mellett itt-ott bors üvegcsékbe dugvák. A kintű minőségéről hirneves vaj nem üdén, avasan kerül elő. Maguk a gyógybetegek is kény-telenek fölhagyni vele a kiállhatatlan gyomorégés miatt, helvet okoz. S úgy látszik, hogy egészséges üde zsiradék helyett a húsétek is ilyféle vajava-dékkal készülnek, mert a nagyszámu vendégek az

étkezések után kegyetlen gyomorégetések kinjai-ban részesülnek.

Az étkek nem lennének ily kiáltó panaszok tárgyai, ha minőségök s kiállításuk egyenes arányban állana az italokkal. A legüdebb s leg-egészségesebb édes és savanyu vizeket maga a természet nyújtja. A tulajdonos nagykereskedé-sének egyik jelentékeny ágát a borüzlet is képez-vén, tiszta s eredeti magyar-osztrák borokkal látja el vendégeit, már t. i. azokat, kik ezen éle-ménynek részesévé ohajtanak lenni.

A szállászsükség igen nagy. A hirlapi tudó-sítások után azt kelle hinnünk, hogy valami nagy-szerű lakályos épületek előállításával kezdé meg az új tulajdonos működését. Csalódtunk. Mind-össze is egy kis 3—4 szobás sveiczi ház áll még a vendégek rendelkezésére a régieken kívül. Igaz, esigamódra építenek egy nagyobb szerű házat a gyógyintézetek előtt, de ez billiard, olvasó, zong-ora s társalgó termekből fog állani csak. Már pedig sokkal helyesebben cselekedendett az illető, ha előbb a szükségét állítja elő s csak azután gondoskodik a kellemesről; mert nagyon sok ven-dég volt kegytelen en czikkirő rövid ott időzése alatt is azon módon visszamenni, a hogy jött, vagy pe-dig kegyelemből s barátságból fedél alá jutni s zsupszalmán nyomorogni.

(Vége köv.)

Debrecen 1869

67-73. szám

A h. . .

53, 54. szám

kiegészítő

megnyitni, mert féltek, hogy valami ponyvafirkász a jelenetből ad notam: „Disznóvá vált zsidó” — könnyű szerrel „Disznóvá vált barát”-ot hoz gyékényre.

A pesti állatkertbe viperák és skorpiók érkeztek meg.

Azt mondják, hogy mikor Hollán Ernő ur az ezt hirdető falragaszokat meglátja, egészen ideges lesz, mert érzi, hogy neki egyetlen skorpióval is nagyon meggyűl a baja, pedig ez nem is farkával, hanem ezeinek éles fulánkjával szokott szurni.

A kormánylapok azt hozzák föl mentességül, hogy a sajtófoglyok Pestről azért szállítottak el Vácra, mert itt „egészségesebb a levegő” míg a pesti lég „igen egészségtelennek bizonyult be.” Ep azért nem kellett volna elvinni őket; mert így annál kevésbé tisztíthatják a távolból, a politikai világnak itt megromlott levegőjét, mely nagyon is terhes már a mihasznáktól, akarjuk mondani a miasmáktól!

Pest város a szegények számára egészségi szempontból ingyen-fürdőt rekesztett el a Dunából.

On dit: hogy az eszmét az országgyűlés adta volna, ki kevéssel ezelőtt Horvát ügyért traktálta ingyen-gőzfürdővel.

A hírlapok azt írják, hogy a miniszterium megerősíté az „Ifjú Deák-kör” czim alatt alakult egyesület alapszabályait.

Mi ebben a megemlítésre méltó? Hát hiszen az volna még az igazi csoda, ha beleegyezését nem adta volna a jó utra, vagy is helyesebben a „jobbaldal”-ra tévő néhány fiatal ember szervezkedéséhez. A fiatal ember sem oly levegővel él most mint 1848-ban!

Belföld.

** Győrött egy urasan öltözött asszony-ság kezében valami dobozt tartva a temető felé sietett. Odaérve, a kerítésen bedobta terhát, de a közelben dolgozó munkásoknak gyanusnak tetszett ez a dolog, a nőt feltartóztatták s kintunt hogy a doboz egy meghalt csecsemő hulláját rejté.

** Remetén egy igénytelen kis székely faluban betegnek feküdt egy szegény asszony. A család kint dolgozott a mezőn, csupán egyik fia maradt mellette, kit estefelől megszólított, hogy adjon enni a teheneeknek. A fiu ellenszegült, de miután a anya újból parancsolta, dühbe jött és a beteget egy dorongal jól elverte, minek következtében a szegény asszony — megőrült, még pedig afeletti töprekedésében, hogy szívtelen fia kegyetlen tettéért most már elkárhozik.

** Kolozs megye Oroszfája helységében, véres jelenet történt mostanában. Úgyanis élt ottan egy csaláért, lopásért, gyujtogatásért már több ízben büntetett gazember, ki midőn utóbbi elzáratása után kiszabadult börtönéből, bosszút forralt képzelte feladói ellen. Gyanuja sógorára irányult, kire rá is tört és kegyetlenül bántalmazni kezdte; mit meglátva a megtámadottnak testvére, berohant. Ekkor aztán a védelmezőt csipte nyakán, a letiport sógorral pedig a gazember gaz testvére akart elbánni, ki szinte megjelent a helyszínré; e végből egy darabfával úgy ütötte agyba — saját testvérét, hogy az menten lerogyott. E tévedésén megszeppenve, kisetelt a véres tett színhelyéről s a haragot félre veré. A nép összecsdült, de nem hogy kérdőre vonta volna az ármányos fickó ráfogása után az állítólagos gyilkosokat, sőt örvendett azon, hogy elvégre megszabadulhatott a falu ez alávaló zsvány rakoncátlan-kodásától.

Külföld.

A polgári iskolák ügyében.

Heidelberg, aug. 12-kén.
(eredeti tudósítás.)

A badeni nagyhercegség kitünő helyet foglal el a nevelés és tanítástügy terén Németországban. Egy tekintet középső és felsőbb tanintézeteké — területéhez képest — igen tekintélyes számára, meggyőzhet bennünket a felől, hogy e kis fejedelemség kormánya a tanügy emelését, a tudományosság ápolását fontos teendői közt mindenkor első sorban helyezte. Két nagy és virágzó egyetemén — a

heidelbergin és freiburgin kívül, — melyeknek élén a mai tudományos világnak egyes szakokban első rangú nevezetességei: Bunsen, Kirchoff, Helmholtz, Schenkel, Zeller stb állanak: a felsőbb iskolatanácsnak t. évi május 3-án V. sz. a. közrebocsátott tudósítása szerint: 7 lyceuma, 5 gymnasiuma, 3 tanítóképezdése, 30 felsőbb polgári iskolája, s minden egyes községben jól rendezett elemi iskolája van.

A polgári iskolák száma már maga mutatja mily suly van itt fektetve arra, hogy a serdülő nemzedékből — annak idején — egy értelmes, hivatásának jőzanul megfelelni tudó polgárosztály álljon elő.

E felsőbb polgári iskolák közül egynek — a heidelberginek — belső berendezéséről és tanmódszeréről alkalmam levén tudomást szerezni, annak eredményét röviden — nem lehetvén itt czéлом részletesebb kimutatás — a következőkben terjeszthetem elő.

A most 34-ik évet ért heidelbergi iskolának jelenben VI osztálya van. A tantárgyak úgy vannak beosztva, hogy ha a növendékek a VI. osztály megfutása után más tudományos pályára: lyceumba, kereskedelmi iskolába, vagy tanítóképezdebe akarnak lépni, e szándékukat az illető tanintézetek részéről fölmérhető akadály nélkül létesíthetik; más oldalról, ha időközben a polgári élet különböző foglalkozásainak kivanják magukat átadni, s úgy p. a gazdálkodás, kertészet, kereskedelem vagy a kézműipar terére lépnek át, birjanak annyi előismerettel, amennyi pályájukon sikeresen tovább haladhatásukra multhatlanul megkívántatik.

Nagy suly van fektetve és igen természetesen — a realékre és nyelvekre. Ez utóbbiak közül tanítatik a német, mint nemzeti nyelv nagy gonddal és részletességgel, francia- és angol-nyelv; a két első egyenlő órászámban, átlagosan minden osztályban 4 órában az utolsó 3 órában. A fokozat e tantárgyakban lehetőleg gyakorlati módon van tartva a VI osztályon keresztül. Földrajz a IV első osztályban 2 órában hetenkint; történelem mind a IV osztályban, a nevezetesebb történelmi eseményeknek az első osztályokban írásbeli feloldozásul is tárgyalása. Számítan 4—5 órában, a felsőbb osztályokban e mellett aritmetika oly beosztással, mely a növendékeket képesíti a bonyolodottabb mennyiség-tani feladványok megoldására is kellő alappal rendelkezni. Kereskedelmi tan és könyvvezetés. Geometria hetenként 2 órában. Mechanika a VI-dik osztályban. A természettaniak 2—3 órában. Növény és ásványtan a felsőbb osztályokban terjedelmesebben; az V-ik és VI-ik osztályban physika: delejesség, villanyosság, csillagászat és matematikai földrajz; ugyanezen osztályokban vegytan, vegytani alaptörvények egyszerű példák által világosítva; anorganicus chemia.

Daczára a czélszerű berendezésnek, az igazgatóság oda törekszik, hogy ez iskolát tovább vigye, kiszélesítve VIII osztályu realgymnasiummá, a midőn aztán a latin nyelvnek is rendes tantárgyul be kellene hozatnia. Támaszkodva a nagyhercegségi főiskolatanácsnak 1868 július 30-án kiadott s az ilyen polgári iskolák előljáróihoz intézett azon felszólítására, hogy igyekezzenek ezeket mielőbb realgymnasiumokká átalakítani: most a heidelbergi polgári iskolai igazgatóság felhívja a polgárságot s illetőleg a városi tisztviselőket, hogy ezen átalakítást, melytől ezen évben idegenkedtek, jövőre annyival inkább igyekezzenek fogantatosítani, mert a tapasztalás, a mannheimi példa szerint, annak hasznosabb voltát mutatja. Az átalakítás esetén ugyanis az ily realgymnasium növendékei az érettségi vizsga letétele után oly jogokat és igényeket nyernének, melyek erejénél fogva az illető szaktudományok bevégezése mellett a

kohászat, erdőszet, s mérnökségi állásokra concurálhatnak. Az átalakítás könyebben eszközölhetővé a felhívásban az foglaltatik, hogy a következő két évben állíttassék fel egy egy és így egymásután a VII és VIII-dik osztály.

A tanárok a kérdezve tanítás módszerét követik; nem annyira az emlékező tehetséget, bár ez sincs elhanyagolva, mint inkább az ítélő megkülönböztető tehetséget igyekeznek fejleszteni, s oda látszanak törekedni, hogy a növendékek magukat öngondolkodás által mindenben biztosan tájékozhatassák. E módszert annyira megtartják, hogy még a nyilvános vizsga is tulajdonképen nem egyéb, mint tanító és tanítvány közti egyszerű párbeszéd, melyben a kérdezés hasonlíthatlanul több időt foglal el, mint a felelet. —sz.—ly.—

— Olaszországban a Civiní Lobbia affaire még mindig foglalkoztatja a kedélyeket. Legközelebb Modenában, a Teatro Alibrandiban meetinget akartak tartani, mely a felett akarta döntő szövegét hallatni, hogy a közvélemény mit gondol a parlament morálitása és különösen az enquete bizottság itélete felől. E meeting rendezői élén a nemzetgazdász és a jogbölcsész tanára Pietro Sbarbaro állott. A kormány azonban 12 órákor betiltotta ezen négyülés megtartását, a radiscalapok szörnyű bosszuságára, melyek ezen eljárásban az alkotmány által garantírozott egyesülés és gyülekezési törvény megsértését látják. A „Riforma” egyenesen felszólította az illetőket, hogy a meetinget daczára a betiltásnak tartassák meg s felhívását ezen szavakkal vessé be; „Tegyétek a mit tennetek kell, legyen annak következménye bármi!”

— Franciaországban a reform kérdés még mindig a bizottságok előtt van. Ezek szorgalmasan tartják üléseiket, azonban tanácskozmányaik eredménye felől annyival kevésbé lehet valami bizonyosat tudni, miután magok a bizottságok nem haladtak még tovább az I-ső cikk elvi elfogadásánál. Minden valószínűség oda mutat, hogy Delangle, ki a senatusconsultum mellett liberalis irányban beszélt, fog előadónak kinevezeteni. Ez bizalmatlansági szavazat leend a senatus elnöke nézve, a kire a fenálló szokások szerint az ily fontosabb alkalmakkor az előadói választás még majd nem mindig esett. Azonban úgy látszik, hogy Rouher ur nem érti, vagy nem is tartja szükségesnek a Troplong hízegései által kissé elkényeztetett honatyák bizalmát megnyerni, kiknek élére ő, sem nem a senatus kívánsága folytán, sem nem a nemzet megaláztatására lépett. Parancsoló fellépése és folytonos cselszövényei által Rouher ellenszenvet keltett maga iránt úgy az új mihiszterekben, mint a sanatorokban, s azáltal, hogy nélkülözhetősége bebizonyult, csaknem minden tekintélyt elvesztette a császárság leghíresebb barátai előtt is. A Moniteur Universel, mely lapot mind azok közönségnek lehet tekinteni, kik egy szabadelvű császárságot még lehetségesnek és szükségesnek tartanak, egy igen heves cikkben támadja meg Rouher és kétszínű eljárását. E lap Rouher magaviseletét, kicsinyes, kétszínű, közönséges játéknak jelenti, mely tekintve azon magas állást, melyet Rouher ur elfoglal, valószínűs botránnyá válik.

Legujabb

— Tétény alatt a Dunán egynehány tutajja egy gőzhajó alá került, egyik sem tudott kitérni. A tutajban levő 6 ember odaveszett.

— Dr. Szikszay Szabó József f. n. 14-én kelt legmagasabb kéziratul honvédszázalaji orvosossá kineveztetett.

— Bécs, aug. 16. A reichsrathi delegatio a had. budget több fejezetét a bizottság javaslata szerint fogadta elő. Több fejezetnél, így a szekerészettől tett javaslatok elvették. Holnap a tengerészeti vitát kezdik meg.

— Bécs, aug. 16. A „Wiener Abendpost.” megczáfolja a bruki táborban a forrásság miatt állítólag előfordult halálozásokról szóló tulzó híreket. Csak két haláleset fordult elő.

Közigazgatás.

— Pest, aug. 16. Az idő ma borongós volt. A hőmérő + 21° R., légsulymérő 28° 7'". A gabnaüzletben ma igen nagy szilárdság mutatkozott. Az árak 5—10 krral emelkedtek. 86 #-os buza 5 ft 50 kr., 87 #-os 5 ft 70 kr., 88 #-os 5 ft 90 kr., 10zs 80 #-os 3 ft 15 kr.; kukorica 2 ft 55 kr., zab 50 #-os 1 ft 80 kr.

A vásár tartama alatt!

LEFAUCHEUX
vadászfegyverek

a legjobb rendszer szerint, szilárd puskamives munka, **saját készítmény.** — finom sodrony- és damast-esővekkal s esinos vésséssel 65, 70, 80, 90, 100—120 frtig; percussios fegyverek vas-, drót- és damast-esővekkal, belföldi s francia gyártmány szimpla 7 frt 50 kr—9 frtig; és dupla 14, 18, 20, 25, 30—40 frtig; mordányok 1 és 2 esővűek flobert-pisztoly és puskák, s minden e szakmába vágó ezikeket a legjutányosb áron ajánlja

Unschuld Ede,
fegyverkészítő és kereskedő Pestről

A legszilárdabb munkáért s a fegyverek szabatos lökésségeért jótállás vállalatik, s nem tetszés esetében, 14 nap befolyása alatt kieserlőnek. 60 3—5

Boltja van: Debreczenben Széchenyi-utczán.

Eladó zongora

Hatvanutca 1573. sz. háznál Silberstein

Józsefnél egy jókarban levő

ZONGORA eladó.

65. 2—5

Önkéntes árverés ingóságokra.

A helybeli nagy- és kis-czeglédutczák sarkán 148. sz. alatt fekvő Némethy-háznál megkezdett önkéntes árverés a f. é. aug. hó 17, 18. és 19-ik napjain folytatatik; mit azon figyelmeztetéssel hozok a n. é. közönség tudomására, hogy különösen a jövő szerdán és csütörtökön a 3500 kötetből álló könyvtár és a térképek bocsáttatnak árverés alá.

Debreczen, aug. 16. 1869.

65. 2—2

Hódy Gyula, h. ügyvéd.

Hirdetmény.

Felperes Szentesi István és Nagy Mihály, mint a debreczeni mészárosceh czéhmesterei részükre alperes Rácz Istvántól 1568 aft. 12 kr. tőke s járulékaí erejéig következő ingóságok, u. m. házibutorok, hordók, lovak, szarvasmarhák, szekér, fancsikai kaszállón 49 vontató rozsz, 1 kazal tavalyi rozsszalma, 1 hoglya tavalyi széna, lábfák, a város tilalmasában berlett 8 láncazalja földön 5 köből vetés utáni idei termés, ugyanott berlett 2—4 láncazalja luczernásföld idei termése, ugyan ennek a berlett 1870 és 1871 évi haszonvétele, biróilag lefoglaltatván.

Felszólíttatnak mindazok, kik a lefoglalt javak iránt tulajdoni, vagy más igényt, vagy elsőbbségi jogokat érvényesíthetni vélnék, hogy igénykeresetüket e hirdetmény közzétételének utolsó napjától számilandó 15 nap alatt, elsőbbségi bejelentvényeiket pedig az árverést kezdetéig, habár külön értesítést nem vettek is, alóírt telekkönyvi hatóságnál nyujtsák be, különben azok a végrehajtás folyamatát nem gátolván, egyedül a vételár fölőlegére fognak utasíttatni.

Kelt Debreczenben, a városi törvényszék telekkönyvi tanácsának 1869. Aug. 6-án tartott üléséből.

62. 2—3

Szerkeszti s kiadja: **Oláh Károly.**

Hirdetmény.

Hennel M. Imre és Posszert János részükre, Führling Jánostól biztosítással lefoglalt és megbecsült borok, f. évi aug. 27-kén d. e. 8 óraker a foglalás színhelyén a Tornay-féle háznál tartandó nyilvános árverés utján a legtöbbet ígérőknek készpénzfizetés mellett el fognak adatni.

Kelt sz. kir. Debreczen város sommás biróságától, 1869. augusztus 16.

Simonffy Antal,

törv. széki jegyző mint kiküldött végrehajtó.

66. 2—5

A bőr szép színe megtartására, pótlására a maláta-fürdőknek.

Aromaticus maláta-növény-szappanok, fürdőkhöz és mosakodásokhoz, Hoff János udvari szállítótól Berlinben. (Központi raktár Bécs, Kärtnering 11. sz.) Ó excellentiája Gablenz tábornoktól bizonyítvány, személyes meggyőződés folytán a maláta-gyártmányok, főleg a maláta növény-szappan kitűnőségéről. — „Önök ismert humanus törekvése, az embernek jólétéért hatni, annyival inkább kiemelendő, mert azt valóban siker kísérte.” — Hasonló okirattal bírnak gr. Bismarktól, s ezek oly garantíák, melyekkel senki más nem dicsekedhet, s ezek a maláta-növény-szappant a bőr finomatására, az izmok erősítésére s az idegek edzésére kiválóan ajánlják.

Árak: Maláta-növény pipere-szappan 20 - 80 kr, maláta-növény fürdőszappan 40 - 80 kr. 5 dbra 1 db ingyen. — Kapható **Wéber Jánosnál** Debreczenben.

26. 2—?

Debreczen, 1869. Nyomatott a város könyvnyomdájában.

de Ist gó ké m 8 2 1 v h j